

ภูมิหลัง

1. อาเซียนและอินเดียเริ่มต้นความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการในปี 2535 ในลักษณะคู่เจรจาเฉพาะด้าน และยกระดับขึ้นเป็นคู่เจรจาอย่างสมบูรณ์เมื่อปี 2538 ต่อมา ได้พัฒนาความสัมพันธ์สู่ระดับการประชุมสุดยอดครั้งแรก เมื่อวันที่ 5 พ.ย. 2545 ณ กรุงพนมเปญ กัมพูชา

2. ความสัมพันธ์อาเซียน-อินเดียเป็นความสัมพันธ์อย่างรอบด้านในฐานะหุ้นส่วน โดยมีเอกสาร “ASEAN-India Partnership for Peace, Progress and Shared Prosperity” กำหนดแนวทางในการดำเนินความร่วมมือ ในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และความร่วมมือเพื่อการพัฒนา และมีแผนปฏิบัติการรองรับ รวมทั้งได้มีการจัดตั้ง ASEAN-India Fund เพื่อสนับสนุนการดำเนินความร่วมมือดังกล่าว

3. ในการประชุมสุดยอดอาเซียน-อินเดีย สมัยพิเศษ เพื่อฉลองโอกาสที่ความสัมพันธ์อาเซียน-อินเดีย ครบรอบ 20 ปี เมื่อวันที่ 20 ธ.ค. 2555 ผู้นำทั้งสองฝ่ายได้ร่วมรับรองเอกสารวิสัยทัศน์อาเซียน-อินเดีย (ASEAN-India Vision Statement) ซึ่งกำหนดแนวทางในการดำเนินความสัมพันธ์อาเซียน-อินเดียในอีกทศวรรษข้างหน้า นอกจากนี้ ผู้นำได้ประกาศยกระดับความสัมพันธ์เป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (Strategic Partnership) และทั้งสองฝ่ายยังได้สรุปการเจรจาจัดทำความตกลงด้านการค้าบริการและการลงทุนภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียน-อินเดีย (ASEAN-India FTA) ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 23 เม.ย. 2557 อินเดียได้แต่งตั้งให้นาย Suresh K. Reddy ดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตอินเดียประจำอาเซียน

ความร่วมมืออาเซียน-อินเดีย

1. ด้านการเมืองและความมั่นคง อินเดียได้เข้าร่วม ASEAN Regional Forum (ARF) ตั้งแต่ปี 2539 โดยเน้นบทบาทในเรื่องความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเล อีกทั้งได้รับรองแถลงการณ์ร่วมกับอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือเพื่อการต่อต้านการก่อการร้ายสากลในปีเดียวกัน นอกจากนี้ อินเดียได้เข้าเป็นภาคี Treaty of Amity and Cooperation (TAC) เมื่อปี 2546 และได้เข้าร่วมใน East Asia Summit (EAS) ในปี 2548

2. ด้านเศรษฐกิจ อาเซียนและอินเดียได้ลงนามกรอบความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจอย่างรอบด้าน เมื่อปี 2546 โดยได้ลงนามความตกลงด้านการค้าสินค้าเมื่อเดือนส.ค. 2552 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค. 2553 และได้ลงนามความตกลงด้านการค้าบริการและการลงทุนในปี 2557 ต่อมา ในการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (AEM) กับประเทศคู่เจรจาเมื่อเดือนส.ค. 2558 ทั้งสองฝ่ายได้เห็นพ้องให้มีการทบทวนความตกลงด้านการค้าสินค้า โดยเน้นการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการเข้าถึงตลาด รวมทั้งประกาศให้ความตกลงด้านการค้าบริการและการลงทุนมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ก.ค. 2558 สำหรับประเทศที่ให้สัตยาบันต่อความตกลงฯ แล้ว ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม มาเลเซีย เมียนมา สิงคโปร์ เวียดนาม ไทย และอินเดีย

3. ด้านสังคมและการพัฒนา อินเดียให้ความร่วมมือในการลดช่องว่างด้านการพัฒนาในอาเซียน โดยจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมภาษาอังกฤษในกลุ่มประเทศ CLMV (กัมพูชา สปป. ลาว เมียนมา และเวียดนาม) ตลอดจนส่งเสริมความร่วมมือกับอาเซียนในสาขาที่อินเดียมีศักยภาพ เช่น วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ

(IT) รวมทั้งการแพทย์และเกษตรกรรม โดยได้จัดตั้ง ASEAN-India Science & Technology Fund ด้วยเงินตั้งต้น 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพื่อพัฒนาความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์และ IT และ ASEAN-India Green Fund เพื่อสนับสนุนกิจกรรมในการส่งเสริมการปรับตัวและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ในภูมิภาคด้วยเงินตั้งต้น 5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ นอกจากนี้ อินเดียยังมีความร่วมมือกับอาเซียนในสาขาอื่นๆ อาทิ การพัฒนาการแพทย์แผนโบราณ การให้ทุนการฝึกอบรมด้านอายุรเวชแก่บุคลากรของอาเซียน และการผลิตยา

4. ความเชื่อมโยงระหว่างอาเซียนกับอินเดีย อาเซียนและอินเดียให้ความสำคัญกับความเชื่อมโยงระหว่างกันอย่างรอบด้าน ทั้งทางบก เรือ และอากาศ อินเดียสนใจที่จะเสริมสร้างความเชื่อมโยงกับอาเซียนผ่านทะเลอันดามัน โดยมีทวายของเมียนมาเป็นประตูสำคัญ สนับสนุนการสร้างทางหลวงสามฝ่ายไทย-เมียนมา-อินเดีย และการขยายเส้นทางดังกล่าวไปยังกัมพูชา และ สปป. ลาว รวมทั้งการสร้างทางหลวงสายใหม่เชื่อมโยงอินเดียกับเมียนมา สปป. ลาว กัมพูชา และเวียดนาม และการพัฒนา Mekong-India Economic Corridor (ไฮจิมินท์-พนมเปญ-กรุงเทพฯ-ทวาย-เจนไน) เพื่อเป็นเส้นทางลัดเชื่อมโยงภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงกับอินเดียฝั่งตะวันออก นอกจากนี้ อินเดียสนับสนุนการเปิดน่านฟ้าเสรีกับอาเซียน สำหรับในด้านความเชื่อมโยงระหว่างประชาชน อินเดียได้จัดทำโครงการประจำปีในการแลกเปลี่ยนระหว่างประชาชนหลายกลุ่ม ทั้งนักศึกษา ผู้สื่อข่าว นักการเมือง และนักการทูต ทั้งนี้ อินเดียได้จัดตั้ง Inter-Ministerial Group on ASEAN Connectivity เพื่อเป็นกลไกที่จะหารือร่วมกับ ASEAN Connectivity Coordinating Committee (ACCC) ในการดำเนินความร่วมมือกับอาเซียนในเรื่องการส่งเสริมความเชื่อมโยง

สถานะล่าสุด

1. การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน-อินเดีย ครั้งที่ 18 เมื่อวันที่ 17-18 มี.ค. 2559 ณ กรุงฮานอย เวียดนาม ที่ประชุมให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความร่วมมือในด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และการพัฒนาให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการฯ อาเซียน-อินเดียฉบับใหม่ รวมถึง การเร่งรัดโครงการ/ความตกลงต่างๆ ภายใต้ความเชื่อมโยงระหว่างอาเซียนและอินเดียให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว นอกจากนี้ ที่ประชุมเห็นพ้องว่าควรเริ่มพิจารณากิจกรรมฉลองโอกาสครบรอบ 25 ปีของความสัมพันธ์อาเซียน-อินเดีย ในปี 2560 ด้วย

2. การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน-อินเดีย ครั้งที่ 14 เมื่อวันที่ 25 ก.ค. 2559 ณ เวียงจันทน์ สปป. ลาว ประเด็นสำคัญที่ได้มีการหยิบยกในที่ประชุมฯ ได้แก่ 1) ขอให้อินเดียเร่งรัดการก่อสร้างโครงการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคม อินเดีย-เมียนมาร์-ไทย (โครงการถนนสามฝ่าย) (India-Myanmar-Thailand Trilateral Highway) ให้แล้วเสร็จในโอกาสแรก เพื่อประโยชน์ด้านการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐาน 2) ขอให้อินเดียช่วยให้การเจรจาความตกลง RCEP เสร็จสิ้นในปี 2559 ตามที่กำหนดไว้ 3) ชื่นชมอินเดียที่เพิ่มการสนับสนุนงบประมาณ ASEAN-India Science and Technology Development Fund จาก 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐเป็น 5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยขอให้อินเดียดำเนินโครงการให้เกิดผลเป็นรูปธรรมต่อไป เพื่อพัฒนาความเชื่อมโยง

ด้านดิจิทัล และ 4) ขอให้อินเดียให้การสนับสนุนอาเซียนในการดำเนินการด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติ
ที่อินเดียมีความเชี่ยวชาญ

3. การประชุมสุดยอดอาเซียน-อินเดีย ครั้งที่ 14 เมื่อวันที่ 8 ก.ย. 2559 ณ เวียงจันทน์ สปป. ลาว
ที่ประชุมฯ ได้กล่าวถึงความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับอินเดียที่ครอบคลุมในทุกมิติ

ด้านการเมืองและความมั่นคง ได้แก่ ความร่วมมือในด้านการต่อต้านการก่อการร้าย ลัทธิสุดโต่ง
ความปลอดภัยทางไซเบอร์ การเจรจาแก้ไขความขัดแย้งโดยยึดตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ และเสรีภาพ
ในการเดินเรือและบินผ่านบริเวณที่มีความขัดแย้ง

ด้านเศรษฐกิจ ทั้งสองฝ่ายสนับสนุนให้ภาคเอกชนใช้ประโยชน์จากความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-
อินเดียอย่างเต็มที่ เพื่อให้มูลค่าการค้าระหว่างกันบรรลุ 2 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ ภายในปี 2565 (ค.ศ. 2022)
และหวังว่าอินเดียจะมีส่วนสำคัญในการเร่งรัดการเจรจา RCEP ให้แล้วเสร็จในโอกาสแรก นอกจากนี้ ยังได้
สนับสนุนความเชื่อมโยงทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ซึ่งจะช่วยลดอุปสรรคด้านการค้าสินค้า การค้า
บริการ และการลงทุน อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือระหว่างประชาชนอีกด้วย

ด้านสังคมและวัฒนธรรม อาเซียนและอินเดียเห็นความสำคัญในการส่งเสริมความร่วมมือ
ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล และการรับมือกับภัยพิบัติทาง
ธรรมชาติร่วมกัน

นอกจากนี้ อินเดียมีข้อเสนอต่างๆ อาทิ 1) ให้ประเทศในอาเซียนใช้ Line of Credit มูลค่า 1
พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ในการพัฒนาโครงการความเชื่อมโยงดิจิทัล 2) อินเดียได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม
รัฐมนตรีด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติ ในเดือน พ.ย. 2559 ณ กรุงนิวเดลี 3) การขยายเงินให้ความช่วยเหลือ
ภายใต้ ASEAN-India Science and Technology Development Fund (AISTDF) เพื่อสนับสนุนการ
ค้นคว้าและวิจัยในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 4) เสนอให้มีการแลกเปลี่ยนนักเรียนในประเทศสมาชิก
อาเซียนและอินเดีย (ASEAN-India Student Exchange Program) และ 5) โครงการความร่วมมือมรดก
ทางวัฒนธรรมตามลุ่มแม่น้ำโขง

4. การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน-อินเดีย ครั้งที่ 19 เมื่อวันที่ 5-7 เม.ย. 2560 ณ กรุงนิวเดลี
ที่ประชุมฯ ได้กล่าวถึงความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับอินเดียที่ครอบคลุมในทุกมิติ และเน้นในประเด็นสำคัญ
ต่าง ๆ ดังนี้

4.1 กิจกรรมเฉลิมฉลองความสัมพันธ์ 25 ปี อาเซียน-อินเดีย – ปัจจุบันได้มีการดำเนินกิจกรรมไปแล้ว
2 กิจกรรม คือ 1) การแลกเปลี่ยนสารแสดงความยินดีระหว่างผู้นำ และระหว่าง รมต.กต อินเดีย และ ลธก.
อาเซียน และ 2) การจัด 2nd International Conference on ASEAN-India Cultural and Civilization
Links between India and Southeast Asia ณ กรุงจาการ์ตา เมื่อวันที่ 19 ม.ค. 2560 ทั้งนี้ ไทยจะเป็น
เจ้าภาพจัดงานแสดงสินค้า ASEAN-India Expo and Forum ที่ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ระหว่างวันที่
1-4 ส.ค. 2560 โดยรูปแบบของงานนอกจากการแสดงสินค้าน่ารวม 200 คูหาแล้ว ยังเป็นการประชุมทวิภาคี
และพหุภาคีระหว่างผู้บริหารระดับสูงของอาเซียนและอินเดีย การสัมมนาเรื่องการค้าการลงทุนในอาเซียน
และอินเดีย และการเจรจาธุรกิจ ในวันที่ 1-2 ส.ค. 2560 และการขายปลีก การเยี่ยมชมอุตสาหกรรม ศิลปวัฒนธรรม

และการท่องเที่ยวในวันที่ 3-4 ส.ค. 2560 นอกจากนี้ อินเดียยังได้เสนอกิจกรรมต่าง ๆ รวม 55 รายการ
ครอบคลุมมิติการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และภาควิชาการ

4.2 การประชุม Dehli Dialogue – ฝ่ายอินเดียเสนอให้จัดขึ้น ระหว่างวันที่ 4-6 ก.ค. 2560

4.3 การประชุมสมัชชาพิเศษระหว่าง รมว. กต. อาเซียน – รมว. กต. อินเดีย – ที่ประชุมตกลงให้
คงการประชุม ASEAN Ministerial Meeting และ Post Ministerial Meeting ในช่วงต้นเดือน ส.ค.
2560 โดยในช่วงการประชุมดังกล่าวจะให้มีการลงนาม MoU การจัดตั้งศูนย์อาเซียน-อินเดีย

4.4 ASEAN-India Commemorative Summit – ฝ่ายอินเดียเสนอให้มีขึ้น ระหว่างวันที่ 25-26 ม.ค.
2561 ณ กรุงนิวเดลี ซึ่งตรงกับ Independence Day ของอินเดีย

กองเศรษฐกิจ
กรมอาเซียน
เมษายน 2560